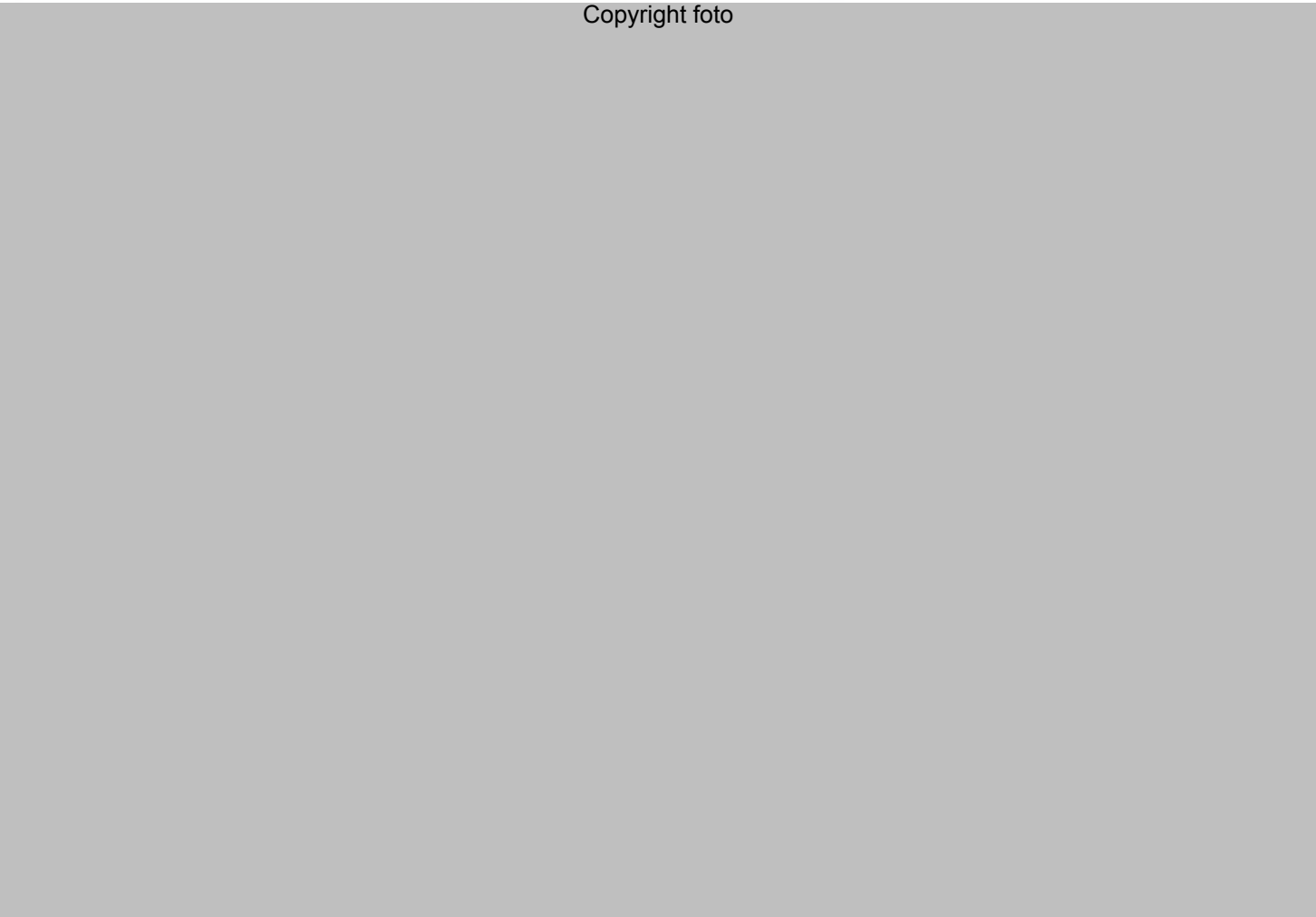

Copyright foto

Uitblijven erkenning Brussel stagneert ontwikkeling kunstmestvervanger

Mineralenconcentraat niet op eigen benen

De varkenssector hoopt vurig dat de Europese Commissie mineralenconcentraat goedkeurt als kunstmestvervanger. Maar zolang een 'Brusselse' erkenning uitblijft, stagneert de ontwikkeling van de meststof.

Producten uit dierlijke mest zouden als kunstmestvervangers moeten worden gebruikt. Als het aan het ministerie van Economische Zaken ligt, krijgt mineralenconcentraat een Europese erkenning als kunstmest. Maar de Europese Commissie staat het gebruik van het concentraat als kunstmestvervanger nog niet toe, zo schreef oud-staatssecretaris Sharon Dijksma in april van dit jaar aan de Tweede Kamer.

Volgens de huidige Nitraatrichtlijn mogen boeren mineralenconcentraat als potentieel 'groene kunstmest' niet boven de norm voor dierlijke mest – 170 kilo stikstof per hectare, of 230 kilo voor derogatiebedrijven - gebruiken. Krijgt de meststof wel een Europese kunstmesterkenning, dan mogen grondeigenaren het concentraat bovenop de norm voor dierlijke mest aanwenden.

Onrendabele investering

De roep om een erkenning van mineralenconcentraat als kunstmestvervanger wordt vanuit de varkenshouderijsector steeds luider. LTO Nederland drong in september bij Dijksma aan op uitbreiding van een pilot (zie: Onderzoek naar gebruik mineralenconcentraat) van 10 naar 30 producenten. De belangenbehartiger stelt vast dat de aanhoudende onduidelijkheid rond de status van mineralenconcentraat negatieve gevolgen heeft voor veehouderijbedrijven en de sector. Volgens LTO hebben 13 bedrijven geïnvesteerd in een installatie die mineralenconcentraat produceert. De Europese Commissie staat

echter 10 bedrijven binnen de pilot toe. Dat betekent dat de bedrijven die buiten de pilot vallen hun investeringen niet kunnen laten renderen, omdat het mineralenconcentraat zonder kunstmesterkenning niet kan concurreren met dunne fractie.

Iwan Gijsbers, mestspecialist van Roba Advies in Deurne, vindt dat de nationale overheid meer zou kunnen doen voor het verkrijgen van een Europese kunstmesterkenning. „Bijvoorbeeld door de pilot uit een aantal bedrijven uit te breiden. Er lag een verzoek om de praktijkproef uit te breiden, maar die is op het laatste moment weer teruggetrokken. Dat is jammer, want met de erkenning hadden mestverwerkingsinitiatieven die buiten de pilot mineralenconcentraat produceren door kunnen gaan. Nu deze installaties buiten de pilot blijven vallen en hun producten niet als kunstmestvervanger zijn aangemerkt, kunnen ze niet concurreren met andere dierlijke mest.”

Niet rijk rekenen

Mineralenconcentraat is nog geen kunstmestvervanger en zal dat waarschijnlijk voorlopig ook niet worden. Dat stelt adviseur mineralenmanagement Wim Kromwijk. De oud-beleidsambtenaar van het ministerie van VROM is sceptisch over de praktische mogelijkheden van mineralenconcentraat. „Varkenshouders dromen ervan dat ze kunstmest uit mest kunnen halen. Vanuit het perspectief van de varkenshouder kan ik wel begrijpen dat mineralenconcentraat het

stokpaardje van de ZLTO is. Ze moeten de varkensmest kwijt, de putten zitten vol. Maar ze realiseren zich niet dat ze onbruikbare meststoffen maken.”

Jos van Gastel, projectleider bio-economie bij de ZLTO erkent dat er verbeterpunten zijn, maar ziet vooral ook mogelijkheden voor varkenshouders. „Het zou goed zijn dat er een standaardisatie van gehalten komt. Dat helpt bij de afzet. Ook het indikken van concentraat kan de meststof verder vooruit helpen. Mineralenconcentraat in onbewerkte vorm bevat nog steeds veel water, waardoor transport duur is.”

Lagere effectiviteit

Volgens Kromwijk, die werkzaam was in kunstmesthandel voor Cebeco, is het effect van de stikstof in mineralenconcentraat veel lager dan die van een kunstmest bijvoorbeeld KAS. „Daarnaast bevat de meststof te veel kali voor weiland. Verder is het logistiek nagenoeg onmogelijk om voldoende mineralenconcentraat op boerderijen op te slaan. In mineralenconcentraat zit gemiddeld 7 kilo stikstof per ton. Reken maar uit hoeveel opslag je nodig hebt wanneer je naast drijfmest 200 kilo zuivere stikstof uit mineralenconcentraat wil toedienen; 30 kuub per hectare. Tankopslag is duur. Je moet bovendien voldoen aan de specificaties voor opslag van vloeibare meststoffen”, somt Kromwijk de in zijn ogen onoverkomelijke beperkingen van de kunstmestvervanger op.

Gijsbers ziet in tegenstelling tot Kromwijk ▶

Onderzoek naar gebruik mineralenconcentraat

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) voert in opdracht van het ministerie van Economische Zaken van 1 januari 2015 tot en met 31 december 2017 onderzoek uit naar mineralenconcentraat. Deze proef, waar tien producenten van de beoogde kunstmestvervanger én gebruikers van de meststof aan deelnemen, is volgens het ministerie gericht op 'het inrichten van een systeem waarin de kwaliteit van mineralenconcentraat is geborgd en waarin controle daarop op een eenvoudige wijze kan plaatsvinden'. Zo beoordeelt RVO onder andere of de stikstof en het fosfaat in het concentraat kan worden gebruikt bovenop de gebruiksnorm voor dierlijke mest

zonder dat dit leidt tot extra milieudruk. Hierbij kijken ze onder meer naar de chemische kenmerken van het concentraat, de stabiliteit van de samenstelling en de opname van de mineralen uit de meststof. De resultaten uit het praktijkonderzoek kunnen worden gebruikt voor een Europese toelating van mineralenconcentraat als kunstmestvervanger in het zesde actieprogramma nitraatrichtlijn die vanaf 2018 in werking treedt, zo laat het ministerie weten. De tien bedrijven die meedoen aan de pilot mineralenconcentraat zetten in 2014 volgens opgave van het ministerie van Economische Zaken gezamenlijk 500.000 kilo stikstof af bij landbouwers in Nederland.

Mineralenconcentraat is een interessante meststof voor het bijmesten van onder andere aardappelen.

wel kansen voor mineralenconcentraat. „Mineralenconcentraat is interessante meststof als bijbemesting, vergelijkbaar als kunstmest, voor gewassen als bieten, aardappelen en maïs.” Door het concentraat in te dampen, wordt de meststof volgens hem voor afnemers nog interessanter. „Daarmee kun je de kwaliteit, zoals minder vervluchtiging van kunstmest benaderen. Indampen kost weliswaar energie, maar nog altijd minder dan de hoeveelheid die de kunstmestindustrie verbruikt. Bovendien combineren de meeste initiatieven de productie van mineralenconcentraat met een vergister. De energie uit de vergister zouden ze kunnen gebruiken voor het indampen.”

De meststof heeft volgens Gijsbers erkenning en tijd nodig om zich te kunnen ontwikkelen. „Het uitblijven van een Europese toelating vertraagt de ontwikkeling van de meststof. Bedrijven investeren nog niet in het systeem, omdat de toekomst nog onzeker is. Mineralenconcentraat is nog niet volmaakt. Er zijn drie problemen waar producenten en gebruikers tegenaan lopen. Dat zijn de beschikbaarheid, de stabiliteit van de gehalten en de manier van uitrijden.”

Concentraat op maat

Martien van Kempen van Kempfarm in Leuven heeft sinds 2009 een officiële erkenning

als producent van mineralenconcentraat. Hij is een van de tien bedrijven in de pilot van het ministerie van Economische Zaken. Dat betekent dat het op zijn bedrijf geproduceerde concentraat met enige regelmaat wordt bemonsterd en getest op gehalten. Volgens Van Kempen zijn de afnemers tevreden over de kwaliteit en de werking van het door zijn bedrijf geproduceerde mineralenconcentraat. „Negentig tot vijfenegentig procent van de afnemers komt het jaar daarop weer terug.” Het concentraat van zijn bedrijf wordt vooral gebruikt voor bemesting van stikstof- en kalibehoeftige gewassen als aardappelen en maïs. Ook melkveehouders, sla- en preitellers behoren tot zijn afnemers. Wat de beoogde kunstmestvervanger volgens Van Kempen aantrekkelijk maakt, is de mogelijkheid om de samenstelling op wens van de afnemer te maken. „Het kan voor een melkveehouder interessant zijn om minder geconcentreerd concentraat aan te wenden, omdat het de verdeling vereenvoudigt. Zo is het mogelijk om te variëren met een stikstofgehalte van 6 tot 9 kilo per ton en kali van 7 tot 10 kilo.” Kristalvorming in de installatie door zoutophoping begrenst echter de bandbreedte van de samenstelling. Ook de aanvoer van varkensmest heeft grote invloed op het eindproduct. Zo is dunne zeugenmest moeilijker te verwerken tot goed concentraat dan dikke

vleesvarkensmest. „Tussen beide mestsoorten kan wel een factor drie verschil zitten”, vertelt Van Kempen die alle varkensmest aanvoert van varkenshouders uit zijn regio.

De praktische mogelijkheden van het concentraat liggen wat Van Kempen betreft een politieke erkenning niet in de weg.

„Mineralenconcentraat is beter dan kunstmest. Het bevat ook sporenelementen zoals magnesium, koper en zink. Bovendien zorgt het water in de meststof er voor dat de meststoffen eerder bij de wortels zijn. Maar de lobby van de kunstmestindustrie is machtig. Zij vergelijken de werking van mineralenconcentraat vaak met KAS. Dat is vooral een Nederlands product. In Europa wordt Urean veel gebruikt als stikstofkunstmest. En de stikstofefficiëntie van deze meststof is zeker niet beter dan die van concentraat.

Van Kempen hoopt dan ook van ganser harte dat de pilot waar hij aan meewerkt uiteindelijk een Europese erkenning als kunstmestvervanger krijgt. Maar hij realiseert zich ook dat het niet eenvoudig zal zijn. „Ik kan mij voorstellen dat landen als Polen en Spanje bijvoorbeeld niet zo geneigd zijn om ons te helpen bij het oplossen van ons mestoverschot. Ze hebben daar een tegengesteld belang bij.” ■

 Reageren?
s.buning@pigbusiness.nl

De productie van mineralenconcentraat

Mineralenconcentraat ontstaat door een industriematige verwerking van (varkens)drijfmest. Bij binnenkomst van de drijfmest worden bij pilotdeelnemer Martin van Kempen eerst polymeren aan de mest toegevoegd. Die binden de vaste stoffen aan elkaar. Vervolgens wordt de mest door een zeefband, een flotatie-unit en papierbandfilter geperst voor de scheiding van de dikke en dunne fractie. Vervolgens wordt de dunne fractie bewerkt door meerdere omgekeerde osmose-installaties. Uiteindelijk ontstaan er drie eindproducten; dikke fractie (10 tot 30 procent), mineralenconcentraat (25 tot 35 procent) en water (40 tot 50 procent).

Het gebruik van mineralenconcentraat

- Of gebruikers het mineralenconcentraat afkomstig van zijn pilotbedrijf ook
- daadwerkelijk als kunstmestvervanger mogen aanwenden, hangt af van de
- transportbegeleidende mestcode. Melkveehouders die meedoen aan de
- derogatie moeten het concentraat aanvoeren met de mestcode 120. Dat
- betekent dat de werkingscoëfficiënt op papier 100 procent is. Akkerbou-
- wers die het concentraat willen gebruiken voor de aardappelteelt kunnen
- mestcode 41 invullen; de code van gier en dunne fractie. De mest heeft op
- papier een werkingscoëfficiënt van 80 procent, maar ze kunnen ook code
- 120 gebruiken als de dierlijke bemestingsruimte benut is.